

ШАРҲИ МУХТАСАРИ ИҚТИСОДӢ

ва фаъолияти низоми бонкӣ дар нимсолаи якуми соли 2026

Бонки миллии Тоҷикистон дар нимсолаи якуми соли 2026 фаъолияти худро тибқи қонунгузори соҳавӣ ва вазифагузориҳое, ки аз Паёми Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон “Дар бораи самтҳои асосии сиёсати дохилӣ ва хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон” бармеояд, инчунин дар асоси “Самтҳои асосии сиёсати пулию қарзии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли 2026 ва давраи миёнамуҳлат” роҳандозӣ намуда, рушди босуботи молиявӣ иқтисодӣ таъмин карда шуд.

СИЁСАТИ МОНЕТАРӢ

Сатҳи таваррум ва фишангҳои монетарӣ

Дар нимсолаи якуми соли 2026 сатҳи таваррум 2,4 фоизро ташкил намуд, ки нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта 0,6 банди фоизӣ зиёд мебошад.

Нишондиҳандаи мазкур асосан аз ҳисоби болоравии нархи маҳсулоти хӯрокворӣ 2,6 фоиз, ғайрихӯрокворӣ 1,7 фоиз ва арзиши хизматрасониҳои пулӣ 3,8 фоиз ба амал омад.

Таварруми солона бошад, дар моҳи июни соли ҷорӣ дар ҳудуди поёнии нишондиҳандаи мақсаднок (5 фоиз $\pm$ 2 б.ф.) қарор дошта, 4,1 фоизро ташкил дод, ки дар муқоиса ба ҳамин давраи соли қаблӣ 0,5 банди фоизӣ зиёд мебошад.

Дар давраи ҳисоботӣ Бонки миллии Тоҷикистон ҷиҳати танзими ҳаҷми пул дар муомилот, идоракунии сатҳи пардохтпазирии ташкилотҳои қарзӣ ва коҳиш додани фишорҳои таваррумии монетарӣ 39 музоядаи фурӯши коғазҳои қиматнок ба маблағи 82,5 млрд сомонӣ баргузор кард.

Дар баробари ин, дар ин давра аз ташкилотҳои қарзӣ тавассути амалиёти амонатҳои шабонарӯзӣ маблағҳои озод ҷалб карда шуданд, ки ба ҳисоби миёна дар як рӯз 2,0 млрд сомониро ташкил менамоянд.

Меъёри бозтамвил ҳамчун фишанги калидии сиёсати пулию қарзӣ бинобар дар ҳудуди поёнии ҳадафи муқарраргардида қарор доштани сатҳи таваррум, нисбатан муътадил будани интизориҳои таваррумӣ ва муътадилшавии нархҳои дохилию ҷаҳонии молу маҳсулот 0,5 банди

фоизӣ паст карда шуда, дар сатҳи 7,0 фоизи солона муқаррар карда шуд.

Вазъи бозори дохилии асъор

Дар давраи ҳисоботӣ Бонки миллии Тоҷикистон сиёсати қурбиро дар речаи “шиноқунандаи танзимшаванда, бе муайян ва эълон кардани ҳудудҳои тағйирёбии қурб” идома дод.

Дар нимсолаи якуми соли қорӣ қурби расмии доллари ИМА нисбат ба сомонӣ ба андозаи 0,17 фоиз баланд шуд (аз 9,2513 сомонӣ дар санаи 31.12.2025 то ба 9,2674 сомонӣ дар сани 30.06.2026).

Бо назардошти вазъи мураккаби иқтисоди ҷаҳон дар ин давра қурби расмии асъори миллии аксари кишварҳои шарикӣ асосии тиҷоратии Ҷумҳурии Тоҷикистон тағйир ёфтанд.

Аз ҷумла, қурби тангаи Қазоқистон 3,33 фоиз, юани Чин 3,1 фоиз ва рубли Федератсияи Россия 0,60 фоиз устувор гардида, лираи Туркия 8,62 фоиз, рубли Беларус 0,13 фоиз, суми Ўзбекистон 0,30 фоиз ва соми Қирғизистон 0,04 фоиз нисбат ба доллари ИМА коҳиш ёфт.

НИЗОМИ БОНКӢ

Ташкилотҳои қарзӣ ва воҳидҳои сохтории онҳо

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон то санаи 30 июни соли 2026 дар маҷмӯъ 69 ташкилоти қарзии молиявӣ, аз ҷумла 18 бонки анъанавӣ, 1 бонки исломӣ, 27 ташкилоти амонатии қарзии хурд, 2 ташкилоти қарзии хурд ва 21 фонди қарзии хурд фаъолият менамоянд.

Теъдоди воҳидҳои сохтории ташкилотҳои қарзии молиявӣ дар санаи ҳисоботӣ ба 1 971 адад баробар гардид, ки нисбат ба ҳамин санаи соли гузашта 29 адад зиёд мебошад.

Ҳаҷми дороиҳо, уҳдадориҳо ва сармоя

Дороиҳо ва уҳдадориҳои ташкилотҳои қарзии молиявӣ дар интиҳои моҳи июни соли 2026 ба 63,6 млрд сомонӣ ва 51,5 млрд сомонӣ баробар шуданд, ки нисбат ба ҳамин давраи соли 2025 мувофиқан 21,8 фоиз (ё 11,4 млрд сомонӣ) ва 22,4 фоиз (ё 9,4 млрд сомонӣ) зиёд мебошанд.

Сармояи тавозунии ташкилотҳои қарзии молиявӣ ба санаи 30 июни соли 2026 ба 12,1 млрд сомонӣ баробар шуда, нисбат ба ҳамин санаи соли 2025 ба андозаи 2,0 млрд сомонӣ ё 19,5 фоиз зиёд шудааст.

Пасандоз

Ба ҳолати 30 июни соли 2026 бақияи умумии пасандозҳо 36,9 млрд сомониرو ташкил дод, ки дар муқоиса ба ҳамин санаи соли гузашта 7,5 млрд сомонӣ ё 25,7 фоиз зиёд мебошад.

Ҳаҷми умумии бақияи пасандозҳо аз рӯи ҳисса бо пули милли 60,9 фоиз ва бо асъори хориҷӣ 39,1 фоизро ташкил намуд.

Дар таркиби бақияи умумии пасандозҳо ҳиссаи шахсони ҳуқуқӣ 16,2 млрд сомонӣ ё 44,0 фоиз ва ҳиссаи шахсони воқеӣ 20,7 млрд сомонӣ ё 56,0 фоизро ташкил медиҳанд.

Қарзҳои додашуда

Маблағгузориҳои қарзӣ яке аз воситаҳои асосии таъмини рушди устувори иқтисодиёт, вусъат додани истеҳсолоти ватанӣ, устувор намудани иқтисодии содиротӣ ва ташкили ҷойҳои нави корӣ ба шумор меравад.

Ҳаҷми умумии қарзҳои додашуда дар нимсолаи якуми соли 2026 маблағи 16,9 млрд сомониру ташкил дод, ки дар муқоиса ба ҳамин давраи соли гузашта 23,6 фоиз зиёд мебошад.

Аз ҳаҷми умумии қарзҳои дар ин давра додашуда ба соҳаҳои истеъмолот 41,5 фоиз, савдо ва хӯроки ҷамъиятӣ 13,7 фоиз, кишоварзӣ 12,4 фоиз, хариди манзил ва таъмири хона 9,5 фоиз, хизматрасонӣ 7,0 фоиз, саноат 6,8 фоиз, сохтмон 3,4 фоиз ва дигар соҳаҳо 5,7 фоиз рост меояд.

Ҳамзамон бояд қайд намуд, ки аз ҳаҷми умумии қарзҳои дар ин давра додашуда 25,2 фоиз ба соҳибкории истеҳсоли рост омада, маблағи 4,3 млрд сомониру ташкил додааст.

Дар давраи ҳисоботӣ ба маблағи 12,8 млрд сомонӣ қарзҳои хурд дода шудааст, ки нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта 25,3 фоиз зиёд мебошад.

Фоизи миёнавазнии қарзҳо дар моҳҳои январ-июни соли ҷорӣ бо пули милли 23,83 фоиз ва бо асъори хориҷӣ 10,9 фоизро ташкил дод.

Суботи низоми бонкӣ

Меъёри кифоятии сармоя, ки яке аз нишондиҳандаҳои асосии устувории молияви низоми бонкӣ ба ҳисоб меравад, ба санаи 30 июни соли ҷорӣ 24,3 фоизро ташкил намуд, ки нисбат ба талаботи муқарраршуда (12 фоиз) 12,3 банди фоизӣ зиёд мебошад.

Меъёри пардохтпазирии низоми бонкӣ ба санаи 30 июни соли 2026 ба 81,0 фоиз баробар гардида, нисбат ба талаботи муқарраршуда 51,0 банди фоизӣ зиёд мебошад.

Даромаднокии доройҳои ташкилотҳои қарзии молиявӣ ҳамчун ифодакунандаи самаранокии фаъолияти низоми бонкӣ 4,1 фоиз ва даромаднокии сармояи онҳо 21,5 фоизро ташкил намуд.

НИЗОМИ ПАРДОХТ

То санаи 30 июни соли 2026 миқдори умумии қортҳои пардохтии бонкӣ 12,4 млн ададро ташкил додааст, ки нисбат ба ҳамин санаи соли гузашта 35,4 фоиз зиёд мебошад. Инчунин, дар ҳамин давра шумораи умумии ҳамёнҳои электронӣ ба 19,8 млн адад баробар гардида, нисбат ба ҳамин давраи соли 2025 ба андозаи 25,9 фоиз (4,1 млн адад) афзоиш ёфтааст.

Ба санаи ҳисоботӣ барои анҷом додани пардохтҳои ғайринақдӣ дар муассисаҳои савдою хизматрасонӣ 10 561 адад терминали электронӣ насб гардидааст, ки нисбат ба ҳамин санаи соли гузашта 9,7 фоиз (936 адад) зиёд мебошад.

Аз шумораи умумии терминалҳо 5 913 адад махсус барои қабули пардохтҳои ғайринақдӣ хизматрасониҳои давлатӣ истифода мешаванд, ки нишондиҳандаи мазкур нисбат ба соли гузашта 4,5 фоиз (254 адад) афзоиш ёфтааст.

Дар муассисаҳои савдою хизматрасонии ҷумҳурӣ 33 620 ҳазор QR-рамзи ягона насб карда шудааст, ки нисбат ба ҳамин санаи соли гузашта 32,4 фоиз (8 232 адад) зиёд мебошад. Аз шумораи умумии QR-рамзҳо 7 454 адад махсус барои қабули пардохтҳои хизматрасонии муздноки давлатӣ пешбинӣ шудаанд, нишондиҳандаи мазкур нисбат ба соли гузашта 90,1 фоиз (3 532 адад) афзоиш ёфтааст.

Илова ба ин, барои пур кардани суратҳисобҳои қортӣ, пардохти молу хизматрасониҳо ва анҷом додани дигар хизматрасониҳои бонкӣ

дар қаламрави кишвар 7,0 ҳазор терминали худкори худхизматрасон насб карда шудааст.

Дар моҳҳои январ-июни соли 2026 бо истифода аз воситаҳои электрони пардохтӣ (кортҳои пардохтии бонкӣ ва ҳамёнҳои электронӣ) 152,0 млн амалиёти ғайринақдӣ ба маблағи 38,3 млрд сомонӣ гузаронида шуд, ки ин нишондиҳандаҳо нисбат ба ҳамин давраи соли 2025 аз рӯи шумора 1,7 маротиба ва аз рӯи ҳаҷми амалиёти гузаронидашуда 97,6 фоиз афзоиш ёфтааст.

Дар нимсолаи якуми соли чорӣ ҳиссаи пардохтҳои ғайринақдӣ молу хизматрасонӣ бо истифода аз воситаҳои электрони пардохтӣ дар маҷмӯъ 41 фоизро ташкил дода, нисбат ба ҳамин давраи соли 2025-ум 13 банди фоизӣ афзудааст.

НИЗОМИ СУҒУРТА

Дар давраи ҳисоботӣ дар ҷумҳурӣ 16 ташкилоти суғуртавӣ, аз ҷумла 1 ташкилоти суғуртавии давлатӣ ва 15 ташкилоти суғуртавии ғайридавлатӣ бо 66 филиали худ ва 1 брокери суғуртавӣ ба аҳолии ҷумҳурӣ хизматрасониҳои суғуртавиرو пешниҳод намуданд.

Натиҷаи ҷамъбасти фаъолияти низоми суғуртаи кишвар дар нимсолаи якуми соли 2026 нишон медиҳад, ки нишондиҳандаҳои асосии соҳа афзоиши устувор доштанд, аз ҷумла дороиҳои низоми нисбат ба ҳамин давраи соли қаблӣ 25,2 фоиз, сармояи худӣ 31,1 фоиз, сармояи оинномавӣ 1,0 фоиз, сармоягузориҳо 19,5 фоиз ва пасандозҳо дар ташкилотҳои қарзии молиявӣ 30,5 фоиз зиёд гардида, пардохту ҷубронҳои суғуртавӣ 60 фоиз ва андозҳои пардохташуда 0,4 фоиз коҳиш ёфтаанд.

Дар маҷмӯъ, дар давраи ҳисоботӣ дороиҳои низоми суғурта нисбат ба нимсолаи якуми соли 2025 ба андозаи 25,2 фоиз афзуд, ки ин 1,8 фоизи низоми молиявиرو ташкил медиҳад.

Миқдори умумии шартномаҳои басташудаи ташкилотҳои суғуртавӣ дар нимсолаи якуми соли 2026 ба беш аз 1,4 млн адад баробар шуд.

Нишондиҳандаи даромаднокии дороиҳои ташкилотҳои суғуртавӣ дар давраи ҳисоботӣ 9,0 фоиз ва нишондиҳандаи даромаднокии сармоя 14,0 фоизро ташкил намуд, ки нисбат ба ҳамин давраи соли қаблӣ

даромаднокии дороиҳо бетағйир боқӣ монда, даромаднокии сармоя 0,3 банди фоизӣ афзоиш ёфтааст.

МУРОҶИАТИ ШАҲРВАНДОН

Дар Бонки миллии Тоҷикистон риояи талаботи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи муроҷиатҳои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ” ва иҷрои он доимо зери назорат қарор дошта, барои қабули муроҷиатҳои тариқи хатӣ, шифоҳӣ, электронӣ ва тавассути телефони боварӣ шароити мусоид фароҳам оварда шудааст.

Дар давраи ҳисоботӣ ба Бонки миллии Тоҷикистон 888 муроҷиат ворид гардид, ки аз ин шумора 388 адад тавассути телефони боварӣ, 253 адад қабули шахсӣ (қабули шаҳрвандон), 205 адад бо тариқи хатӣ (аризаҳо) ва 42 адад бо тариқи почтаи электронӣ анҷом дода шудааст.

Муроҷиатҳо асосан масъалаҳои вобаста ба терминалҳои худкор, қарз, пасандоз, қарзҳои пардохтӣ, ҳамёнҳои электронӣ ва QR-рамз, харидории сабикаҳои тиллоӣ, интиқоли маблағ, амалҳои қаллобӣ, сифати хизматрасонӣ, қурбу мубодилаи ашёи хориҷӣ ва дигар мавзӯҳоро дар бар гирифта, тибқи тартиби муқарраршуда сари вақт баррасӣ гардиданд.

СИЁСАТИ КАДРӢ

Бонки миллии Тоҷикистон ва ташкилотҳои қарзии молиявӣ ба масъалаи ҷалби бештари занону духтарони соҳибтахассус ва соҳибтаҷриба ба қор дар муассисаҳои низоми бонкӣ ва ба вазифаҳои роҳбарикунанда пешбарӣ кардани онҳо диққати махсус медиҳанд.

Тибқи маълумоти омории, то санаи ҳисоботӣ шумораи умумии кормандони низоми бонкӣ 23 032 нафарро ташкил намуд, ки аз ин 9 483 нафарро занону бонувон (ё 41,2 фоиз) ташкил дода, шумораи онҳо нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта 589 нафар (ё 6,6 фоиз) зиёд мебошад.

Аз шумораи умумии занону бонувони низоми бонкӣ 4 939 нафар дар фронт-офис, 3 971 нафар дар бек-офис ва 571 нафар дар бахшҳои роҳбарикунандаи низом фаъолият менамоянд.

РОБИТАҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Бонки миллии Тоҷикистон бо ташкилотҳои молиявии байналмилалӣ, аз ҷумла Хазионаи Байналмилалии Асър, Бонки Ҷаҳонӣ, Бонки Аврупоии Таҷдид ва Рушд, Бонки Осиёи Рушд, Бонки Рушди Авруосиё, инчунин фондҳои байналмилалӣ, бонкҳои марказӣ (миллӣ) ва дигар сохторҳои бонкии кишварҳои хориҷӣ ҳамкориҳои судмандро ба роҳ мондааст.

Дар нимсолаи якуми соли 2026 роҳбарияти Бонки миллии Тоҷикистон дар ҷаласаҳои баҳории Хазионаи Байналмилалии Асър ва Гурӯҳи Бонки Ҷаҳонӣ, ки дар шаҳри Вашингтон баргузор гардиданд, иштирок намуда, як қатор вохӯриҳои муҳим анҷом доданд. Ҳамзамон, дар ҳамин давра ҳаёти Хазионаи Байналмилалии Асър ба Ҷумҳурии Тоҷикистон ташриф оварда, якҷо бо мақомоти дахлдори кишвар масъалаҳои вобаста ба вазъи макроиқтисодӣ, татбиқи ислоҳоти иқтисодию молиявӣ ва дурнамои рушди иқтисоди миллиро мавриди баррасӣ қарор доданд.

Илова бар ин, дар доираи ҳамкориҳои техникӣ дар нимсолаи якуми соли 2026 ташрифи як қатор миссияҳои кумаки техникии Хазионаи Байналмилалии Асър, аз ҷумла дар доираи лоиҳаҳои «Нишондиҳандаҳои устувории молиявӣ» (Financial Soundness Indicators – FSI), «Рушди бозори асър» (FX Market Development), «Сиёсати идоракунии хавфҳо дар Бонки миллии Тоҷикистон» (Risk Management) ва «Омори монетарӣ молиявӣ ва нишондиҳандаҳои устувории молиявӣ» (Monetary and Financial Statistics and Financial Soundness Indicators) бомуваффақият анҷом ёфтанд.

Дар нимсолаи якуми соли ҷорӣ ширкати байналмилалии рейтингии «*Standard & Poor's*» рейтингҳои дарозмуддати соҳибхитӣҳои қарзии Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар сатҳи «**B/B**» тасдиқ намуда, дурнамои онро аз «устувор» ба «мусбат» тағйир дод.

Ҳамзамон, агентии байналмилалии рейтингии «*Moody's*» бори аввал рейтингҳои дарозмуддати соҳибхитӣҳои қарзии Ҷумҳурии Тоҷикистонро аз дараҷаи «**B3**» ба дараҷаи «**B2**» баланд бардошта, дурнамои онро «устувор» арзёбӣ намуд.

Беҳтар гардидани нишондиҳандаҳои рейтингӣ ва тағйир ёфтани дурнамои онҳо бозгӯи эътирофи пешрафтҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти таъмини суботи макроиқтисодӣ, нигоҳдории интизоми

молиявӣ, таҳкими пояҳои иқтисоди миллӣ, рушди устувори иқтисодӣ, беҳтар гардидани вазъи молиявӣю буҷетӣ ва ҳифзи нишондиҳандаҳои мусбати макроиқтисодӣ мебошад.

Интишори ҳисоботҳои рейтингӣ ба беҳтар шудани мавқеи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар арсаи байналмилалӣ, ҷалби сармояи хориҷӣ, аз ҷумла ба низоми бонкии кишвар, фароҳам овардани фазои мусоиди сармоягузорӣ ва тавсеаи имкониятҳои дастрасӣ ба бозорҳои байналмилалӣ сармоя мусоидат менамояд.

Бонки миллии Тоҷикистон минбаъд низ ҷиҳати татбиқи самараноки сиёсати пулӣ, тақвияти танзиму назорати фаъолияти ташкилотҳои қарзӣ, ҳифзи ҳуқуқи манфиатҳои истифодабарандагони хизматрасониҳои бонкӣ, таъмини шаффофияти фаъолияти ташкилотҳои қарзӣ, тақмили идоракунии корпоративӣ ва таҳкими эътимоди аҳоли ба низоми бонкӣ чораҳои заруриро амалӣ хоҳад намуд.

Шуъбаи матбуот